WATCH OUT

Hemmelige mennesker

VAREKÆDE
Følg tomaterne fra slaven i Italien til din kødsovs

ELEVER DISKUTERER
Er det rimeligt, at mennesker lever som slaver i Europa?

MAFIAEN I ITALIEN
Dropper narko og satser i stedet på at udnytte migranter

Interview med migrant:
RASHID LEVER ET HEMMELIGT LIV I DANMARK

Tomatplukker i Italien

"Livet her er ikke let. Vi ved, at vi fortjener flere arbejdstagerrettigheder."

Danwatch
undersøgende journalistik

Hej, jeg hedder Louise, jeg er journalist. Scan QR-koden og få svaret på, hvorfor vi som journalister undersøger problemet med 'Hemmelige Mennesker'.

Watch Out Hemmelige Mennesker handler om de mennesker, som lever et liv i skyggesiden i Europa. De kommer især fra Mellemøsten, Østeuropa og Afrika. Nogle er flygtet fra krig. Andre fra fattigdom. De kommer til os for at forbedre deres liv. Virkeligheden er dog, at de må finde sig i jobs til meget lav løn. Desuden risikerer de at blive udsat for vold og voldtægt. Find ud af, hvem de er, og hvordan de overlever. Få også svaret på, hvem der tjener penge på at udnytte nogle af samfundets svageste.

OM DANWATCH

Vi er et medie – ligesom en avis. Men mens de på en avis blandt andet skriver om skoler og bander, så skriver vi om problemer ude i verden. Vi undersøger nemlig, hvor de ting, vi kan købe i butikkerne, kommer fra. Vi rejser ud i verden og interviewer dem, der laver tingene. Vi spørger dem især om, hvordan de bliver behandlet, når de går på arbejde. Det gør vi, fordi vi gerne vil have, at du og dine forældre ved, hvad I køber. Måske er nogle ting bedre at købe end andre?

WATCH OUT Hemmelige mennesker

Materialet består af et magasin til elever og en lærervejledning, som kan downloades på *www.danwatch.dk/undervisning/hemmelige-mennesker*. Her findes også supplerende materiale om temaet. Materialerne er målrettet 8.-9. klasse.

Materialet er udgivet af Danwatch med støtte fra Danidas Oplysningsbevilling. Materialet er gratis. Du betaler kun for porto og ekspedition. Klassesæt kan bestilles hos Danwatch. Redaktionen er afsluttet december 2017.

Redaktion: Louise Voller (ansv.), Nikolaj Houmann Poulsen, Josephine Mittag (research) og Lene Vendelbo (red.)

Pædagogiske konsulenter: Anne Marie Thirup Christiansen og Christian Johnson

Forsidefoto: Stefania Prandi

Layout: Tina Schembecker / *eye-on-you.com*

Tryk: Lasertryk

Tak til: 8. klasse på Bagsværd Skole

Holdninger, der kommer til udtryk i dette magasin, er ikke nødvendigvis Danwatchs holdninger.

Danwatch, december 2017,
1. udgave, 1. oplag, oplag 900

ISBN: 978-87-970062-1-4

Danwatch
Nørregade 18, 5 - 1165 København K
info@danwatch.dk
www.danwatch.dk/undervisning

Danwatch
undersøgende journalistik

Tulipa er 22 år gammel. Hun bor sammen med sin kæreste og to andre. De bor i et skur, der er inddelt i to rum. "Jeg har en datter som bor i Rumænien med sin bedstemor. Jeg kan ikke tage min datter med hertil. Det er ikke sikkert. Livet her er ikke let. Vi ved, at vi fortjener flere arbejdstager-rettigheder"

Tulipa hedder i virkeligheden noget andet. Vi har anonymiseret hende for at beskytte dem.

Foto: Stefania Pransi

Foto: Stefania Pransi

INDHOLD

4-7
ITALIEN:
ELENA SØGTE ET BEDRE LIV I ITALIEN – MEN BLIV MISBRUGT I FIRE ÅR

8-9
ITALIEN: MIGRANTER ER MAFIAENS NYE NARKO
I SYDITALIEN ER DER OMKRING 100.000 MENNESKER, DER LEVER OG ARBEJDER UNDER SLAVELIGNENDE FORHOLD.

10
VAREKÆDE:
FRA SLAVE TIL PASTA MED KØDSOVS
FØLG TOMATEN FRA ITALIEN TIL DIT SPISEBORD.

11
SLAVEVARER:
SUPERMARKEDERNE TAGER IKKE NOK ANSVAR

12
EKSPERTEN FORKLARER:
DERFOR KOMMER MIGRANTERNE TIL EUROPA

14
DANSKE ELEVER DISKUTERER:
ER DET RIMELIGT, AT MENNESKER LEVER SOM SLAVER I EUROPA?

16
INTERVIEW:
RASHID LEVER ET HEMMELIGT LIV I DANMARK

19
ORDBOG:
FÅ STYR PÅ ALLE DE SVÆRE ORD

Foto: Stefania Pransi

Foto: Stefania Pransi

Foto: Lene Vendelbo

Foto: Lene Vendelbo

ELENA SØGTE ET BEDRE LIV I ITALIEN

– men blev misbrugt i fire år

Foto: Stefania Pransi

Da Elenas mand døde, besluttede hun sig for at forsøge at skabe et bedre liv i Italien. Hun forlod Rumænien sammen med sine to børn og endte i det allersydligste Italien; på Sicilien. Elena fik et job som tomatplukker, men endte samtidigt med at blive udnyttet groft af sin chef – en gift mand på over 60 år.

"Min tidligere chef voldtog mig. Det stod på i fire år. Han truede mig med en pistol, og hvis jeg nægtede sex, ville han ikke give mine børn drikkevand. De ville være nødt til at drikke vand med sprøjtegift," fortæller 33-årige Elena.

Elenas historie er kun en af mange. Der er omkring 5000 rumænske kvinder, som plukker tomater i området Vittoria på Sicilien. Inde i drivhusene, som ligger langt ude på landet, er kvinderne sædvanligvis lukket inde bag mure og pigtrådshegn. For at beholde deres job, bliver de ofte afkrævet sex.

Elena kunne ikke se, hvordan hun skulle slippe fra sin overgrebsmand. Hun boede i et skur langt væk fra den nærmeste by, og hun havde ingen bil.

"En dag fik jeg hjælp af en ven, så jeg kunne sige op. Jeg anmeldte voldtægterne og misbruget til myndighederne, men der er ikke sket noget. Han er stadig på fri fod."

Elena er tilbage på arbejde. Hun har fået et nyt arbejde, hvor hun ikke bliver misbrugt. Hun bor dog stadig usselt – i et skur opdelt i to værelser og med et tag lavet af plastic. Elana sparer så meget op, hun kan. Derfor spiser hun kun få måltider. Planen er at spare nok op til at købe et hus i Rumænien.

Elenas datter Aneta. Aneta kan godt lide at tegne, og hun er dygtig til det: "Jeg kan godt lide at gå i skole, men jeg hader, at mine klassekammerater mobber mig, fordi jeg ikke har råd til at købe nyt tøj, og fordi jeg er rumæner."

"Små piger, som er efterladt alene hjemme, mens deres forældre arbejder i drivhusene, risikerer også at blive chikaneret."

LEONARDO PALMISANO,
PROFESSOR I SOCIOLOGI,
UNIVERSITETET I BARI, ITALIEN.

Foto: Stefania Pransi

Anetas dukke i det hjem, hvor hun bor med sin mor. Elena går i seng hver aften klokken 7. Hun står op klokken 5 om morgenen. Hendes mor tager afsted for at arbejde i markerne klokken 6:30. Aneta ser TV eller læser, mens hun venter på at skolebussen, som kommer klokken 7:30.

PENGE: MIGRANTER ER MAFIAENS NYE NARKO

I Syditalien er der omkring 100.000 mennesker, der lever og arbejder under slavelignende forhold. Mafiaen tjener så mange penge på at udnytte migranterne, at det er blevet mere attraktivt end narkohandel.

Mafiaen i Italien tjener i dag flere penge på migranter* end på narkotika. Det siger de faktisk selv i en båndoptagelse:

"Narkohandel er mindre profitabelt," lød det fra Salvatore Buzzi tilbage i 2014.

Sammen med 40 andre stod han anklaget for at svindle med penge, der skulle gå til asylcentre*. Salvatore Buzzi var en af de to hovedbagmænd, og ordene ovenfor blev optaget via en aflytning. Ordene var med til at sende Buzzi i fængsel med en dom på 19 års fængsel.

Buzzi og mafiavennernes fidus er ret simpel. Italiens asylcentre er drevet af private firmaer og organisationer*. Staten giver bestyrerne 30-35 euro om dagen per migrant, og ud af dem går kun 2-3 euro direkte til asylansøgeren som daglige "lommepenge". Resten skal bruges til blandt andet mad, men der siver historier fra asylcentre om varmeapparater, der ikke kan tændes om vinteren, og om hvordan asylansøgerne har sultet eller kun fået serveret ekstremt små portioner af for gammel mad. Pengene bliver altså ikke brugt på det, de er beregnet til, men ender i stedet for i mafiaens lommer.

SLAVELIGNENDE FORHOLD FOR 100.000

Mafiosoen Buzzi skal heldigvis være i fængsel i mange år fremover, men der er mange andre til at tage over efter ham. Mafiaen er særligt stærk i det sydlige Italien, og her er der også andre mafia-lignende systemer, der udnytter de tusinder af desperate migranter – især ude på landet. I Italien kaldes de "caporalato", men bander er et passende dansk navn for dem.

Men inden vi lærer banderne bedre at kende, så skal vi en tur langt ud på landet i det sydlige Italien. Her ligger nemlig en del af landets asylcentre. Og på landet er der selvfølgelig marker med oliven, tomater og appelsiner og den slags. En del af landmændene har brug for mennesker som arbejdskraft, fordi høstmaskinerne f.eks. ikke kan køre på stejle marker. Men løn er en dyr udgift. Landmændene klager over, at de har svært ved at tjene penge på deres grøntsager. Derfor vil de gerne hyre migranter. Migranterne accepterer nemlig at arbejde for en meget lav løn og under usle vilkår, fordi mange af dem er i landet ulovligt og derfor ikke må arbejde. Migranterne er så desperate, at op

Foto: Stefania Pransi

Migranterne bor og arbejder langt ude på landet. Det gør det ekstra svært for dem at komme væk, hvis de bliver udsat for overgreb.

mod 100.000 accepterer at arbejde under slavelignende forhold.
Tilbage til banderne og deres rolle: Når landmændene har brug for arbejdskraft, så skal det ofte gå superhurtigt, fordi de skal levere afgrøderne fra den ene dag til den anden. Banderne er gode til at skaffe folk hurtigt. De folk, de samler op, er så til gengæld så desperate, at de accepterer en virkelig lav løn og at betale en afgift til banderne for at finde jobbet og ofte også for at køre dem ud til landbruget.

GULD OG GRØNNE SKOVE TIL DE FLITTIGE

Migranter fra andre EU-lande som eksempelvis Rumænien må gerne bo og arbejde i Italien (eller et andet EU-land). Men hvis du er migrant fra et land uden for EU, så må du ikke arbejde i eksempelvis Italien med mindre, at du får et lovligt arbejde, for så kan du få en opholdstilladelse*. Det vil sige, at de får lov til at bo i landet på helt lovlig vis. Det giver mange fordele f.eks. adgang til lægehjælp.

Problemet er, at ansøgningen om opholdstilladelse skal foregå gennem arbejdsgiveren*. Så udover at de fleste migrantarbejdere er meget afhængige af deres lave løn for at kunne overleve og måske sende penge til deres familier, sætter dette dem i en endnu mere sårbar situation. For ofte bliver de lovet af caporalen, at de vil kunne få lovligt arbejde med kontrakt – og dermed en mulig opholdstilladelse – hvis de bare er flittige og ikke klager.
"Så det bliver en slags afpresning. Caporalen siger måske, at du får en kontrakt, med mindre du gør noget forkert på arbejde. Så du forbliver 'en god arbejder' i den forstand, at du ikke klager, du er hurtig og i god form, og du beder fx ikke om sundheds- og lægehjælp," siger Sergio Goffredo, der er forskningsassistent ved Aalborg Universitet, hvor han beskæftiger sig med migration og migrantarbejderes organisering.

*Se ordbog side 19

VAREKÆDE
FRA SLAVE TIL PASTA MED KØDSOVS

1. MIGRANTER

2. TOMATPLUKNING

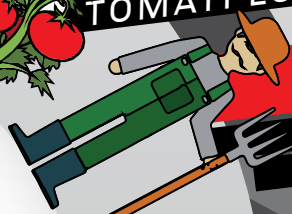

3. ITALIENSK LANDMAND

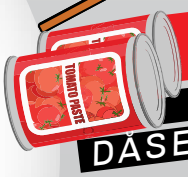

4. ITALIENSK DÅSETOMATPRODUCENT

5. DANSK INDKØBER

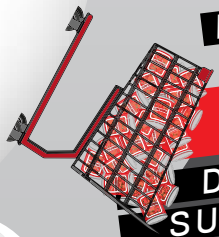

6. DANSK SUPERMARKEDS-HYLDE

7. DIN PASTA MED KØDSOVS

VAREKÆDE

Den vej en vare rejser, fra den kommer op ad jorden eller bliver fremstillet på en fabrik, til den havner i vores indkøbsvogn. Alle arbejdere og virksomheder, der er med til at lave vores varer eller dele af dem, er en del af varekæden.

SUPERMARKEDERNE TAGER IKKE NOK ANSVAR

Du har sikkert mere end en gang sat tænderne i en ret med tomater, der er plukket i Italien af mennesker, som lever under slavelignende vilkår. Men hvorfor står den slags slavevarer på butikshylderne?

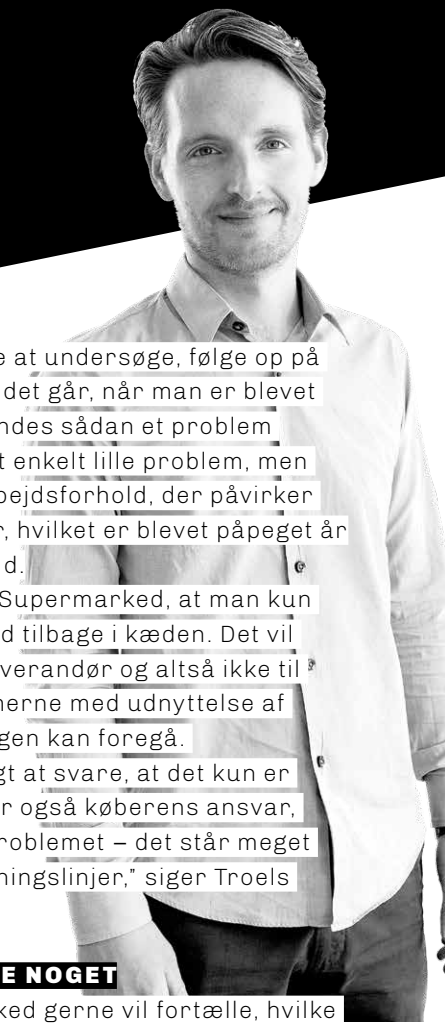

Det er supermarkedernes ansvar at sikre, at de dåsetomater, vi køber, er plukket under ansvarlige forhold. Det vil blandt andet sige, at de ansatte får en ordentlig løn. Men virksomhederne gør ikke nok, vurderer Troels Børrild.
Han kommer fra organisationen Mellemfolkeligt Samvirke*, hvor han arbejder med virksomheders ansvar*.
Troels Børrild peger på Lidl og Dansk Supermarked (der ejer Bilka, Føtex og Netto) som de to supermarkedskæder, der ikke gør det godt nok:
"De kan ikke garantere, at tomaterne er produceret under ordentlige forhold, og lige præcis derfor kan de ikke kalde sig ansvarlige virksomheder."
Både Lidl og Dansk Supermarked skriver ellers på deres hjemmesider, at de har "samvittighed" og kun har "ansvarligt producerede varer".

PROBLEMET ER IKKE NYT

Allerede i 2014 viste en undersøgelse fra Danwatch, at tomaterne i Italien blev plukket under slavelignende vilkår, men det er kun Coop (dem, der bl.a. ejer Brugsen), som har fortalt om problemerne. Det har de bl.a. gjort på deres hjemmeside. Ifølge FN* skal man oplyse forbrugerne – os, der køber tomaterne til kødsovsen – hvis man kender til større problemer med menneskerettigheder* i en varekæde*, og man skal fortælle, hvad man gør for at komme problemerne til livs.
"Det går simpelthen ikke, at de tre år efter at være blevet gjort opmærksom på problemet slet ikke tjekker, om det stadig foregår. Ifølge FN's retningslinjer har man et øget ansvar for både at undersøge, følge op på og rapportere om, hvordan det går, når man er blevet gjort bekendt med, at der findes sådan et problem her. Der er jo ikke tale om et enkelt lille problem, men om omfattende, horrible arbejdsforhold, der påvirker ekstremt mange mennesker, hvilket er blevet påpeget år efter år," siger Troels Børrild.
I deres svar skriver Dansk Supermarked, at man kun tjekker dåsetomaterne ét led tilbage i kæden. Det vil sige kun til den italienske leverandør og altså ikke til de landmænd, hvor problemerne med udnyttelse af arbejdskraft under plukningen kan foregå.
"Det er et helt utilstrækkeligt at svare, at det kun er producentens ansvar. Det er også køberens ansvar, fordi man er forbundet til problemet – det står meget klart i de internationale retningslinjer," siger Troels Børrild.

LIDL VIL IKKE FORTÆLLE NOGET

Mens de i Dansk Supermarked gerne vil fortælle, hvilke producenter i Italien, de køber dåsetomaterne fra, så er Lidl helt hemmelig.
Lidl skriver til Danwatch, at de af "forretningsmæssige årsager" hverken vil oplyse, hvem deres producenter i Italien er, eller hvor i landet deres dåsetomater kommer fra.
Troels Børrild mener ikke, man som socialt ansvarlig virksomhed* kan lade være med at udlevere de oplysninger, når man har at gøre med en branche med så store problemer med arbejdstagerrettigheder*.
"Det gør jo forbrugeren* ude af stand til at vide, om de handler forsvarligt. Og det er under al kritik, at de ikke engang vil redegøre for det," siger han.

*Se ordbog side 19

22.000 tons dåsetomater importerede Danmark i 2016. Knap 70 procent af dem kom fra Italien.

Kilde: UN Comtrade 2017

EKSPERTEN FORKLARER: DERFOR KOMMER MIGRANTERNE* TIL EUROPA

Hvert år ankommer hundredtusinder af mennesker til Europa på lovlig eller ulovlig vis. Flygtninge kan få asyl*. Migranter* kan ikke, men alligevel strømmer de hertil og lever hemmelige og ofte usle liv. Hvorfor? Shahamak Rezaei er migrations-ekspert. Han forklarer her:

Shahamak Rezaei er ekspert i migration*. Det forsker han i på Roskilde Universitetscenter.

1. HVORFOR KOMMER MIGRANTERNE TIL EUROPA?

Shahamak Rezaei: "Mennesker vil altid forsøge at forbedre deres levevilkår. Det kan de gøre ved at forsøge at finde et arbejde i et rigere land. Der er også mennesker, som er på flugt, men som ikke får asyl*. Nogle af dem bliver boende som illegale* migranter, fordi de føler sig forfulgte."

2. HVORDAN ER DET AT LEVE SOM ILLEGAL MIGRANT?

Shahamak Rezaei: "Det er bestemt ikke nemt, men hvor der er vilje, er der vej. De får et arbejde, hvor de finder sig i dårligere løn og dårligere arbejdsvilkår end almindelige lønmodtagere*. De illegale finder sig altså i at blive udnyttet, fordi det alt andet lige er bedre end ikke at have en indtægt."

3. KAN STATEN IKKE HJÆLPE DE ILLEGALE MIGRANTER I DANMARK?

Shahamak Rezaei: "I Danmark har vi en universel velfærdsstat*. Det betyder, at alle dem der har lov til at bo her, har lige adgang til offentlige ydelser eksempelvis lægehjælp. I modsætning til et land som USA, hvor frivillige organisationer deler mad og andre fornødenheder ud til samfundets svageste, så er Danmark bygget op, så det er staten, der tager sig af dem, der ikke kan klare sig. Men som illegal har du ikke adgang til noget som helst, og der er ingen hjælp at hente, for de opholder sig ulovligt i landet. Du er nødt til at arbejde for at overleve."

HER KOMMER FLYGTNINGENE* OG MIGRANTERNE* FRA

De fleste mennesker, der flygter til Europa kommer via Italien og Grækenland. På kortet kan du se de lande, som de fleste kom fra i 2016.

4. HVILKEN SLAGS JOB HAR ILLEGALE I DANMARK?

Shahamak Rezaei: "Det er dem, du ikke ser. Det vil sige, at i restauranten er det ikke tjeneren, men opvaskeren. På hotellet er det ikke receptionisten, men stuepigen. Det er heller ikke postbuddet, men buddet, der deler reklamer ud om natten."

5. VED ARBEJDSGIVERNE* GODT, AT DE HAR ILLEGALE ANSAT?

Shahamak Rezaei: "I de fleste tilfælde ja, og de udnytter det f.eks i form af lange arbejdsdage.

6. HVORFOR FINDER DE ILLEGALE SIG I AT BLIVE UDNYTTET?

Shahamak Rezaei: "Mange ser det som en midlertidig situation, hvor målet er at blive lovlig. I nogle lande kan man faktisk ende med at få opholdstilladelse, når man har været i landet et stykke tid. Det ser vi blandt andet i Italien og Spanien. Samtidigt har den illegale også et ansvar overfor sin familie i hjemlandet. De forventer, at der bliver sendt penge hjem. Man kan ikke bare tage tilbage, for så taber man ansigt."

7. I ITALIEN/SPANIEN ER DER MIGRANTER, DER ARBEJDER UNDER SLAVELIGNENDE FORHOLD – ER DET OGSÅ TILFÆLDET I DANMARK?

Shahamak Rezaei: "Muligvis. Det kan være i sæsonbetonet arbejde som f.eks. jordbærplukning. Når jordbærene er modne, så spørger du nok ikke om opholdstilladelse. De skal bare plukkes nu!"

8. VIL DER KOMME FLERE ELLER FÆRRE ILLEGALE MIGRANTER I FREMTIDEN?

Shahamak Rezaei: "Jo større ulighed mellem de rige regioner og fattige regioner i verden desto større sandsynlighed for et stigende antal migranter. Mennesker vil nemlig altid flytte sig til et sted, hvor de kan forbedre deres levevilkår. Hvis verden også bliver mere ustabil – altså, at der f.eks. kommer flere krige – så vil der også komme flere, der søger asyl og også flere, der får afslag på deres asylansøgning. En del af de afviste vil gå under jorden og blive illegale. "

9. KAN MAN STOPPE STRØMMEN AF MIGRANTER TIL EUROPA?

Shahamak Rezaei: "Det er ikke realistisk at gøre noget ved problemet på kort sigt. Men man kan gøre noget i det lange løb. I dag er der blandt andet en masse toldregler*, som gør, at det er svært for eksempelvis afrikanske lande at sælge landbrugsvarer til Europa. Hvis man fjernede tolden, så ville der være mere arbejde lokalt i Afrika. Mange lande i Europa er dog imod det, fordi det vil betyde, at deres eget landbrug måske ikke vil kunne klare sig, fordi de ikke kan konkurrere med prisen på varerne fra Afrika."

*Se ordbog side 19

ER DET RIMELIGT, AT MENNESKER LEVER SOM SLAVER I EUROPA?

Danske elever diskuterer.

JULIE HELLELUND
13 ÅR

"Nej, men problemet er, at hvis man ophæver grænsen mellem flygtninge og indvandrere, så vil der slet ikke være plads til dem alle sammen."

KASPER WINGE-RASMUSSEN
15 ÅR

"Nej, det er ikke rimeligt, at de skal leve under så dårlige vilkår, at de risikerer at dø af det. Et menneske er jo et menneske, ligegyldigt hvor man kommer fra."

Foto: Lene Vendelbo

MARTIN VIBERG PEDERSEN
13 ÅR

"Nej, men det er en nem måde for arbejdsgiverne at tjene penge på. Man kan ikke ændre det. Alle tjener penge på dem, og derfor sker der ingenting."

LIV BRØNDHOLT NIELSEN
15 ÅR
"Slet ikke rimeligt, men jeg kan heller ikke komme på en løsning. Jeg ved ikke, hvad vi ellers kan gøre."

FREDERIK GOSCH JØRGENSEN
14 ÅR
"Nej, men de her mennesker er jo ikke mere værd for dem, der tjener penge på dem end burhøns, der lægger æg. Derfor er det svært at gøre noget. Hvis man skal hjælpe slaverne, så skal man hjælpe i de lande, hvor slaverne kommer fra."

SILAS GRETNER
14 ÅR
"Det er ikke rimeligt, at mennesker bliver ejet af andre, fordi de mangler penge, og der er andre, der har penge."

CHRISTIAN HEMMINGSEN
14 ÅR
"Det er ikke helt fair. Som minimum kunne man måske opfinde et midlertidigt kort, som gav dem ret til hjælp og medicin og den slags."

FIONA HEISZ
15 ÅR
"Nej, og det er da svært at se på, når man kommer fra et velfærdssamfund som Danmark. Men hvis man hjælper den enkelte person, så kommer der fokus på ham, som så risikerer at blive smidt ud."

TOBIAS HØJ
14 ÅR
"Nej, det er jo ikke rimeligt, at man skal blive ved med at være fattig, fordi at man er født i fattigdom. Men det er de mange rige mennesker, der gør, hvad de kan for at blive ved med at være rige, så de fattige kan blive ved med at være fattige."

Foto: Lene Vendelbo

RASHID LEVER ET HEMMELIGT LIV I DANMARK

Rashid er flygtet fra Afghanistan. Han lever nu ulovligt i Danmark. Rashid er en ud af 18.000 andre hemmelige mennesker i Danmark, som hverken har en adresse eller et personnummer.

Rashid kom alene til Danmark, da han var 15 år gammel. Han er flygtning fra Afghanistan. Han håbede på, at han kunne få lov til at bo i Danmark. At få det, der hedder asyl*. Det har han fået nej til for tre år siden. Alligevel er han stadig i Danmark.

Rashid lever derfor et hemmeligt liv. Hvis politiet opdager ham og kan bevise, at Rashid opholder sig i Danmark ulovligt, så bliver han udvist til Italien. Rashid er et af de 18.000 mennesker, som lever ulovligt i Danmark. Rashid har ikke en adresse, og det betyder blandt andet, at han ikke kan få et lovligt arbejde, og at han ikke kan gå til lægen, hvis han bliver syg.

HVOR ER MIN FAMILIE?

Lad os lære Rashid lidt bedre at kende: Han fortæller, at da han for seks år siden flygtede fra Afghanistan, var han sammen med sin mor, far og seks søskende. Under flugten mistede de kontakten til hinanden. "Jeg ved ikke, hvad der er sket med min familie. Jeg har forsøgt at finde dem. Måske er de i Pakistan eller måske i Iran?" fortæller Rashid, der nu er 21 år gammel.

ILLEGALE MIGRANTER I DANMARK

Det vurderes, at der er cirka 18.000 illegale migranter i Danmark. I 2016 sigtede politiet 1348 udlændinge for at opholde sig ulovligt i Danmark. Størstedelen kom fra Afghanistan (153), Nigeria (127), Irak (114), Syrien (97) og Somalia (59).

Kilde: Rockwoolfonden

Han har ikke lyst til at fortælle mere om flugten. Rashid vil til gengæld gerne fortælle om tiden på det særlige asylcenter* for børn under 18 år. Her boede han i tre år. Han gik i skole, lærte dansk og fik venner. Og så håbede han på at få asyl*. Men det lykkedes ikke.
"Jeg skulle sendes tilbage til Afghanistan. Det ville jeg ikke, så jeg rejste væk."

SOVER UNDER BROER I ITALIEN

Rashid gik under jorden. Det vil sige, at han forsvandt fra den almindelige verden, hvor man har en adresse, et job eller går i skole. Han boede i stedet hos venner. På den måde kunne politiet ikke finde ham og sende ham tilbage til Afghanistan. Rashid var blevet et af de mange tusinde hemmelige mennesker i Danmark.
Efter et års tid tog han til Italien, fordi han havde hørt, at det var muligt at få opholdstilladelse* der. Asylcentrene i Italien var dog overfyldte, så Rashid måtte klare sig selv, mens han ventede på en afgørelse på sin ansøgning om ophold.
"Dengang var der rigtig mange flygtninge i Italien. Derfor handlede det om at finde et telt at sove i og en bro at sove under. Det gjorde jeg i et halvt år, inden jeg fik en plads på et asylcenter."

Efter et år lykkedes det for Rashid at få opholdstilladelse i Italien. Det betød, at han nu lovligt kunne bo i Italien de næste fem år. Alligevel forlod Rashid hurtigt Italien.
"Jeg ville nok kunne finde et arbejde i Italien, men jeg ville ikke kunne tjene penge nok til mad, husleje og til at leve."
Rashid fortæller, at han altid vil være sidst i køen, når der skal ansættes folk i Italien, og at lønnen vil være langt under halvdelen af, hvad en italiener får.
"I Italien er de ligeglade med en. Der er ingen fremtid. Jeg vil have et normalt liv."

RASHID BOR HOS VENNER

Rashid er nu tilbage i Danmark. Både Italien og Danmark er med i EU*, så hvis man har

"Jeg kan ikke blive ved med at bo illegalt her. Der vil altid være en stress over, hvornår kommer politiet?"

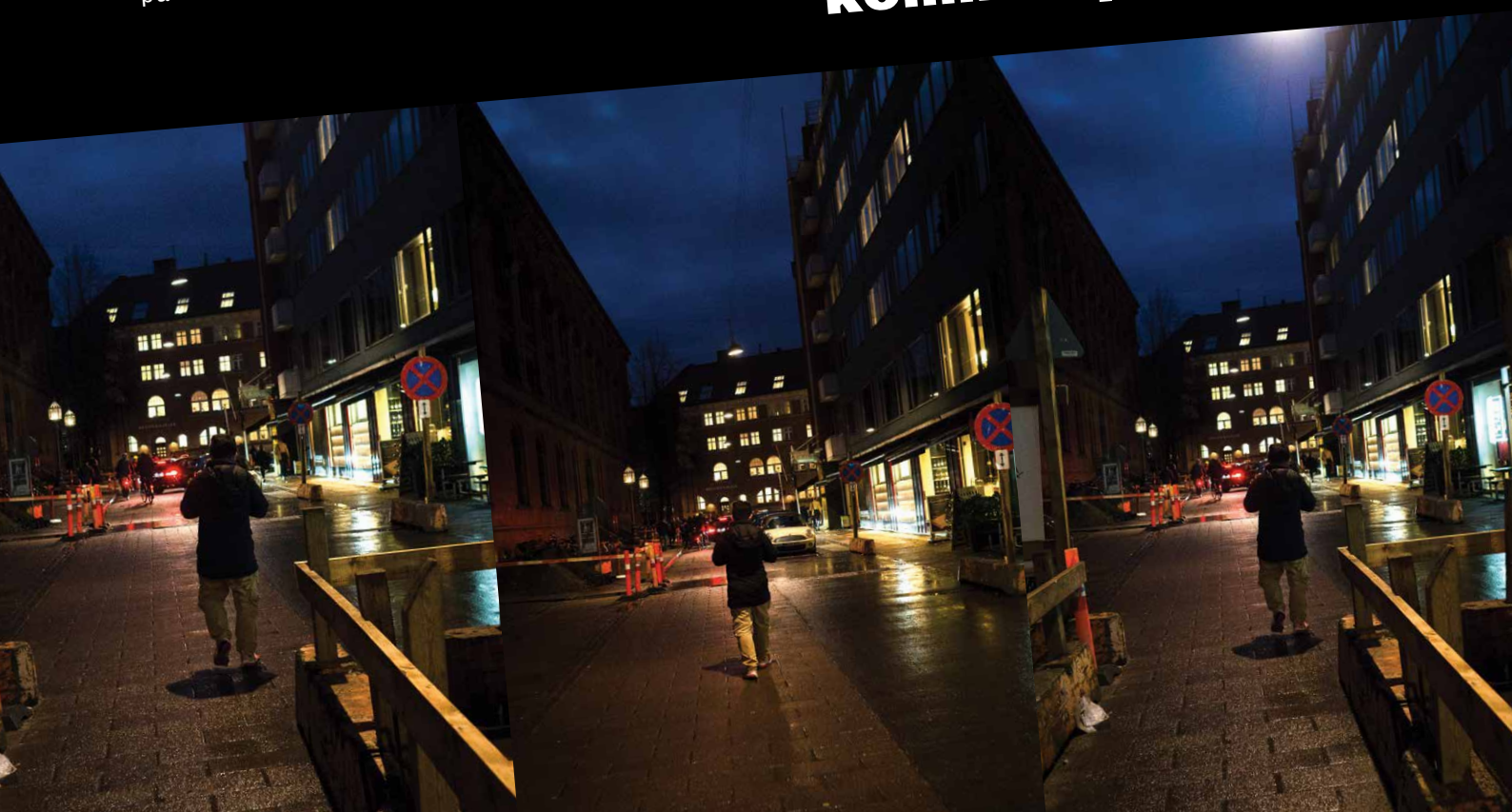

fået opholdstilladelse i et EU-land, så må man gerne tage til et andet EU-land i en kortere periode.

"Jeg har masser af gode venner her. Og jeg taler dansk," fortæller han som de vigtigste grunde til, at han nu er i Danmark.

Da Rashid kom til Danmark, var det altså helt lovligt. Han har lov til at være her i tre måneder, så skal han rejse tilbage til Italien. Men nu har Rashid allerede været her i fire måneder, og han har ingen planer om at tage til Italien. Han er altså igen blevet et hemmeligt menneske.

Rashid bor på skift hos sine venner. Nogle af dem har givet ham en nøgle til deres hjem. Rashid er glad for sine venners hjælp, men fortæller også, at det er svært ikke at have sit eget hjem.

"Jeg kan aldrig slappe helt af, fordi det ikke er mit eget hjem. Nogle gange er det også svært at ringe for at spørge en ven, om man må sove hos ham i et par dage."

NØDT TIL AT ARBEJDE SORT

Rashid betaler husleje for at bo hos sine venner, og hertil kommer mad, tøj og andre udgifter som telefonabonnement, fitness og den slags. Rashid regner med, at han skal tjene omkring 10.000 kr. hver måned for at få det til at løbe rundt.

Problemet er, at Rashid er i Danmark ulovligt. Han kan derfor ikke bare søge et job, men må forsøge at finde sort arbejde*.

"Jeg har banket på hos masser af restauranter i København. Jeg tilbyder at arbejde gratis for dem i en time, så de kan se, at jeg arbejder hårdt. Jeg fortæller også altid, at jeg ikke ryger og ikke er ligesom alle andre, som bare melder sig syge."

Nogle gange er heldet med Rashid. Det er især på mindre restauranter som pizzeriaer.

"Så slæber jeg måske varer fra syv om morgenen til syv om aftenen. Det er meget hårdt arbejde."

Timelønnen er på 50-60 kr. Det er omkring halvdelen af, hvad en normal løn er for den slags arbejde.

18.000 LEVER SOM RASHID

Rashid er langtfra den eneste, der lever et hemmeligt liv i Danmark. Det vurderes, at der er omkring 18.000 mennesker, der lever i hemmelighed i Danmark.

"Jeg kender mange, der bor på gaden. De tager hårdt arbejde, fordi de har brug for pengene. Jeg kender en, som har ødelagt sin ryg ved det."

Hvis man som illegal kommer til skade eller bliver syg og har brug for lægehjælp, så kan man ikke få hjælp. For når man ikke officielt eksisterer i Danmark, så har man ikke et sundhedskort*, som er det, du viser hos lægen.

"Jeg tager altid en ekstra jakke på, fordi jeg simpelthen ikke må blive syg," fortæller Rashid, der dog længe har døjet med et udslæt.

"På apoteket siger de, at jeg skal gå til lægen for at få en recept*, men det kan jeg jo ikke ..."

Rashid sidder lidt stille og siger så:

"Mit liv er meget svært. Hvis du var mig, ville du ikke kunne tåle at leve mit liv. Du ville være færdig. Jeg har venner, som ikke har kunnet klare det ... som er blevet helt ødelagte. En dansker kan ikke klare det ... Jeg kan ikke blive ved med at bo illegalt her. Der vil altid være en stress over, hvornår kommer politiet?"

Rashid overnatter hos venner, men har ikke noget sted at bo. I dagtimerne er han derfor mest udenfor.

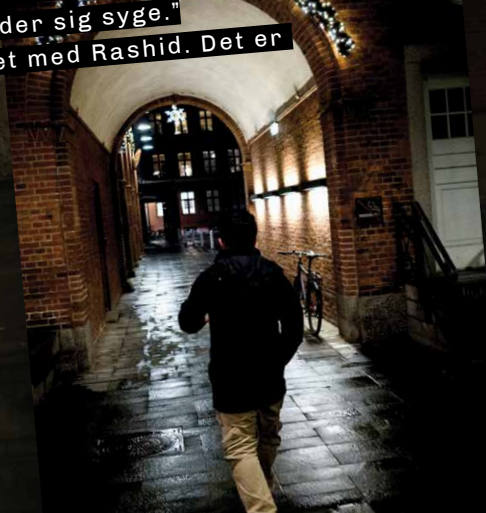

Danwatch kender Rashids navn, men i denne artikel er han anonym. Det er han, fordi han ikke har lov til at være i Danmark.

ORDBOG

ARBEJDSGIVER:
En, der ansætter folk til en løn.

ARBEJDSTAGER:
En ansat, der får løn af en arbejdsgiver.

ASYL:
Asyl er den beskyttelse, som et fremmed land kan give mennesker, der med god grund er bange for at blive forfulgt i deres hjemlande. Danmark giver asyl til de mennesker, der er forfulgt på grund af deres race, religion, nationalitet, politiske holdninger eller fordi de tilhører en særlig gruppe i samfundet. Danmark giver også asyl til dem, der risikerer at blive udsat for tortur eller dødsstraf, hvis de rejser tilbage til deres hjemlande. De præcise regler står i FN's Flygtningekonvention fra 1948. Danmark har underskrevet den konvention, som blandt andet sikrer flygtninge de universelle menneskerettigheder*.

ASYLCENTER:
Et asylcenter er et sted, hvor personer, der har søgt om asyl i Danmark bor, mens de venter på at få afgjort deres sag.

BRANCHE:
Område inden for erhvervslivet fx skobranchen eller fødevarebranchen.

CODE OF CONDUCT:
Retningslinjer – eller en slags regler – , der gælder for en virksomheds måde at drive forretning på. Reglerne kan være krav til medarbejderes arbejdsforhold og miljø. Virksomheden skriver selv reglerne. De bruges bl.a., når virksomheden skal lave kontrakter med leverandører (leverandører er f.eks. dem, der fremstiller stoffet til T-shirts).

EU:
Den Europæiske Union, EU, er en politisk og økonomisk union, der består af 28 medlemslande. Et af medlemmerne er Danmark. Medlemmerne laver blandt andet fælles regler om de flygtninge og migranter, der kommer til EU.

FLYGTNING:
En person, som flygter fra forfølgelse eller krig fx i Eritrea eller Syrien.

FN:
De Forenede Nationer er en organisation, som de fleste af verdens lande er medlem af. FN arbejder for fred i verden.

FORBRUGER:
Vi er alle sammen forbrugere, når vi køber noget, som vi vil forbruge. Det kan være en T-shirt eller en tomat.

ILLEGAL:
Illegal betyder ulovlig. En illegal migrant* er altså en person der er ulovligt i et land.

MIGRANT:
En person, der flygter fra f.eks. fattigdom.

MELLEMFOLKELIGT SAMVIRKE:
Er en organisation som støtter verdens fattigste mennesker i at kende og kræve deres rettigheder, så de kan være med til at opbygge demokratiske og bæredygtige samfund.

MENNESKERETTIGHEDER:
Menneskerettigheder er et sæt af rettigheder, man har i kraft af at være menneske, og som er gyldige for alle og ikke kan fratages én. Verdenserklæringen om Menneskerettigheder blev vedtaget i FN* i 1948. Næsten alle verdens lande har underskrevet den.

OPHOLDSTILLADELSE:
Man har tilladelse til at opholde sig i f.eks. Danmark. Opholdstilladelse får man, hvis man har fået asyl*.

RECEPT:
Den seddel, som lægen skriver efter et lægebesøg, hvor det viser sig, at du har brug for receptpligtig medicin.

SOCIALT ANSVARLIG VIRKSOMHED:
En virksomhed, som tager hensyn til mennesker og miljø i sin produktion.

SORT ARBEJDE:
Hvis man hyrer en tømrer til at bygge en væg i ens hjem og aftaler, at man betaler kontant (altså fx 2000 kr. i rede penge), så er det sort arbejde. Ved at betale kontant, så betales der ikke skat af den ydelse, som tømreren leverer. Sort arbejde er ulovligt.

SUNDHEDSKORT:
Det er det, der giver dig adgang til bl.a. gratis lægebesøg. Du skal bo i Danmark for at få sundhedskortet (også kaldet sygesikringskort).

TOLDREGLER:
Told er en afgift, som lægges på varer fra udlandet.

VELFÆRDSSTAT:
En samfundsform, hvor staten sikrer alle folk en række sociale rettigheder bl.a. lægehjælp.

WATCH OUT

Danwatch undervisning

HVORFOR ER BØNDER I CHILE VIRKELIG TRÆTTE AF, AT VI ER SÅ TOSSEDE MED AT SPISE AVOCADOER?

HVORDAN KAN DET VÆRE, AT DET ER BØRN, SOM PLUKKER KAFFEBØNNERNE TIL DINE FORÆLDRES KAFFE?

HVORFOR FINDER MENNESKER I EUROPA SIG I AT ARBEJDE UNDER SLAVELIGNENDE VILKÅR?

HVORFOR BESVIMER DE SYERSKER, DER SYER VORES T-SHIRTS?

Få svaret i undervisningsmaterialerne fra Danwatch på danwatch.dk/undervisning.

Danwatch er et medie, som undersøger, hvor vores varer kommer fra. Vi finder ofte ud af, at enten mennesker eller miljø er blevet behandlet rigtig skidt. Derfor kalder vi vores undervisningsserie WATCH OUT.

Danwatch

undersøgende journalistik